

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाशी सलंगित

भिवापूर महाविद्यालय, भिवापूर

एम. ए. अर्थशास्त्र

द्वितीय सत्राकरिता सादर करावयाचा

कौशल्य विकास प्रकल्प

प्रकल्पाचे नाव : किसान गोल्ड & किसान किंग कंपनी मध्ये व्हिसिट

सादरकर्ता

कु. संजिवनी सेवकराम राठोड

एम. ए. अर्थशास्त्र विद्यार्थी

मार्गदर्शक

प्रा. डॉ. सुनील शिंदे सर

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख

भिवापूर महाविद्यालय, भिवापूर

२०२२-२०२३

बैंक वर्डक्लास युथ रिलीफ कमिटी, खामला रोड, नागपूर द्वारा संचालित

भिवापूर महाविद्यालय

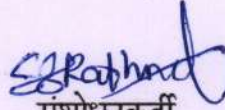
भिवापूर जि. नागपूर

प्रतिज्ञापत्र

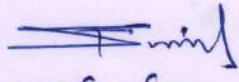
संशोधन कर्ती कु. संजीवनी सेवकराम राठोड या प्रतिज्ञापत्राद्वारे
घोषित करते की, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ २०२२-२०२३

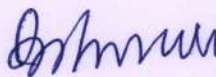
शैक्षणिक सत्रातील एम.ए. अर्थशास्त्र द्वितीय सत्राकरिता 'स्किल बेस ऍक्टिव्हिटी'
अंतर्गत 'किसान गोल्ड & किसान किंग कंपनी मध्ये व्हिसिट' या शीर्षका अंतर्गत
संशोधन कार्य पूर्ण केलेले आहे व ते राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ
एम ए अर्थशास्त्र २०२२-२०२३ या पद्युत्तर परीक्षेचे अंशिक पूर्तता म्हणून सादर
करण्यात येत आहे.

दिनांक: / / २०२३

संशोधनकर्ती

कु. संजीवनी सेवकराम राठोड
एम.ए. अर्थशास्त्र द्वितीय सत्र
भिवापूर महाविद्यालय, भिवापूर

मार्गदर्शक
प्रा. डॉ. सुनिल शिंदे

Principal
Bhiwapur Mahavidyalaya,
Bhiwapur

सामग्री

1. परिचय.....1,2
2. उत्पादननिर्मिती.....3,5
3. एचडीपीई पाईप गुणवत्ता नियंत्रण.....6,9
4. चांगला पुरवठादार.....10,13
5. समस्या.....16,17

परिचय

KISSAN GOLD & KISSAN KING INDUSTRIES विदर्भातील multi-utility प्लॅस्टिकमध्ये बाजारपेठेत आघाडीवर आहे.

कंपनीने 2017 मध्ये व्यावसायिक प्लास्टिक पाईप तयार करण्यास सुरुवात केली. KISSAN GOLD & KISSAN KING INDUSTRIES व्यावसायिक प्लॅस्टिक पाईपमध्ये अग्रेसर आहे आणि प्रवासी प्लास्टिक मार्केटमध्ये सर्वात मोठा आहे. प्लॅस्टिक पाईप आणि प्लॅस्टिक मटेरियलसाठी हे सर्वोत्कृष्ट आहे. या कंपनीचे उत्पादन देखील घरगुती उत्पादनात आहे. जसे पाणी फिटिंग इलेक्ट्रिक पाईप फिटिंग देखील महाराष्ट्र शासकीय पाईप योजनेत वापरतात. आणि शेतकरी म्हणून देखील वापरतात. एचडीपीई पाईप हा एक प्रकारचा लवचिक प्लॅस्टिक पाईप आहे जो द्रव आणि वायू हस्तांतरणासाठी वापरला जातो आणि बऱ्याचदा जुन्या काँक्रीट किंवा स्टीलच्या मुख्य पाइपलाइन बदलण्यासाठी वापरला जातो. थर्मोप्लास्टिक एचडीपीई (उच्च-घनता पॉलीथिलीन) पासून बनविलेले, त्याची उच्च पातळीची अभेद्यता आणि मजबूत आण्विक बंध उच्च दाब पाइप लाइनसाठी योग्य बनवतात. एचडीपीई पाईपचा वापर जगभरातील पाण्याचे साधन, गॅस मेन्स, सीवर मेन्स, स्लरी ट्रान्सफर लाईन्स, ग्रामीण सिंचन, फायर सिस्टीम सप्लाय लाइन, इलेक्ट्रिकल आणि कम्युनिकेशन कॅब्ल्यूट, आणि वादळाचे पाणी यासारख्या अनु प्रयोगांसाठी केला जातो. ड्रेनेज पाईप्स. तथापि, बहुतेक युनायटेड स्टेट्स नगरपालिका सरकार सार्वजनिक बांधकाम प्रकल्पांवर त्याचा वापर प्रतिबंधित करतात. एचडीपीई पाईपच्या टिकाऊपणाचे उदाहरण म्हणजे 600 मीटर (1,969 फूट) लांबीचा एचडीपीई बूम हा महासागर क्लीनअप प्रकल्पासाठी वापरला जातो. ग्रेट पॅसिफिक गार्बेज पॅच साफ करण्यासाठी HDPE पाइपलाइन समुद्रात सोडली जात आहे. एचडीपीई पाईपचा वापर ऑस्ट्रेलियातील ग्रामीण आणि खाण वातावरणात 50 वर्षांहून अधिक काळ केला जात आहे, ते द्रव आणि वायू हस्तांतरणाचे एक अतिशय टिकाऊ आणि प्रभावी माध्यम असल्याचे सिद्ध झाले आहे. अनेक क्षेत्रे ऐतिहासिक दृष्ट्या पाईप उत्पादनांसाठी काँक्रीट, धातू आणि चिकण मातीवर अवलंबून आहेत. तथापि, उत्पादन खर्च कमी ठेवणे आणि गुणवत्ता, कार्यप्रदर्शन आणि कार्यक्षमता राखणे आवश्यक असल्यामुळे, HDPE पाईप्स जवळजवळ कोणत्याही प्रकल्पासाठी पसंतीचे साहित्य बनले आहेत. आज, एचडीपीई पाईप्सची गरज आहे कारण ते समकालीन विकासातील आधुनिक आव्हानांना तोंड देण्यासाठी बांधले गेले आहेत. पाणी, वायू आणि इतर अनेक उद्योगांची मागणी सतत वाढत असल्याने, HDPE चा वापर वाढत आहे आणि तो वाढतच जाईल अशी अपेक्षा आहे. तांत्रिक नवकल्पना आणि विकास सतत एचडीपीईला विविध एप्लिकेशन्स मध्ये एक उत्कृष्ट सामग्री म्हणून पुढे नेत आहे. एचडीपीई पाईप्स किमतीच्या आहेत किंवा त्यांच्या किमतीच्या परिणाम कारक ते मुळे आम्ही त्यांच्या वापरासाठी पक्षपाती आहोत? जर उत्तर होय असेल तर तो फारसा लेख

होणार नाही. खर्च निःसंशयपणे एक महत्त्वपूर्ण प्लस आहेत, परंतु एचडीपीई उत्पादने वेळेच्या कसोटीवर टिकू शकली नाहीत तर ते काय चांगले होईल? एचडीपीई पाईप्स त्यांच्या 'हिरव्या' वैशिष्ट्यांसाठी आवडते आहेत कारण ते पिण्यायोग्य पाणी, सांडपाणी, घातक कचरा, रसायने आणि संकुचित वायू देखील सुरक्षितपणे पोहोचवू शकतात. आम्ही लेखात नंतर पाईप्स कसे तयार केले जातात ते पाहू, परंतु आपण संपूर्णपणे एचडीपीई सामग्रीबद्दल अधिक वाचू शकता:

हि कंपनी उप्पल वाडी मध्ये येते सुवीधा नसल्यामुळे इथे रोड वेवस्थित नाही आहे आणि पावसामध्ये खूप त्रास होत असतो एंट्रन्सयावलकर फेटीलिझेर कडून आहे.

उत्पादन निर्मिती

एचडीपीई, इतर अनेक थर्मोप्लास्टिक सामग्री प्रमाणे, क्रॉस-लिंकड आणिवक साखळ्या नसतात आणि त्यामुळे योग्य प्रमाणात उष्णता वापरल्या नंतर ते वितळले जाऊ शकते. एचडीपीई पाईपचे उत्पादन पीईच्या वितळण्याच्या बिंदूवर जास्त अवलंबून असते - ज्या तापमानात प्लास्टिक पूर्णपणे अनाकार स्थितीत येते (१२०ते१८० °से (२४८ते३५६ °फॅ) दरम्यान.

एचडीपीई पेलेट्स म्हणून सुरूहोते, ज्या लायमोप्लास्टिकरेजिन्स देखील म्हणतात. या टप्प्यावर, गुणवत्ता नियंत्रणाचा पहिला टप्पा झाला पाहिजे. पाईप्स तयार करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या कच्च्यामालाची गुणवत्ताही दर्जेदार तयारउत्पादनाच्या निर्दिष्ट आवश्यकतांचे पालन करण्याच्या दिशेने पहिले आवश्यक (आणि आवश्यक) पाऊलआहे.

बहुतेक कंपन्या तीन वेग वेगळ्या प्रकारच्या एचडीपीई पेलेटचा वापर करतात जे हॉपर मध्ये जोडण्यापूर्वी चांगले मिसळले जातात- प्लेन, रिसायकल आणि यूव्ही संरक्षणासाठी रंगरंगोटी सह पेलेट्स. मिश्रणाचे प्रमाण पाईप्सच्या विशिष्ट अनुप्रयोगावर अवलंबून असते. जर पाईप्स पुरले जाणार असतील किंवा कल्व्हर्ट म्हणून वापरल्या जाणार असतील तर UV संरक्षणाची गरज मर्यादित आहे, परंतु ते वगळले जात नाही कारण पाईप्स अजूनही UV च्या संपर्कात राहतील.याचा अर्थ ते उत्पादनासाठी कमी रंगीत गोळ्या

वापरतील. सामान्यतः, प्रक्रिया हॉपरचा वापर करून थर्मोप्लास्टिक रेजिनला एक्सट्रूजन मशीन मध्ये फीड करून सुरू होते जे गुरुत्वाकर्षण वापरून फिरत्या स्क्रूवर गोळ्यांना फीड करते. स्क्रूचे रोटेशन प्लास्टिकला गरम झालेल्या बॅरलच्या बाजूने हलवते. चॅनेलच्या बाजूने प्लॉस्टिक वाहून गेल्याने खोली कमी होते, प्लॉस्टिकला लहान क्षेत्रातून भाग पाडले जाते. कॉम्प्रेसन आणि स्क्रू रोटेशनच्या संयोजना मुळे घर्षण आणि रोटेशन होते, ज्यालाशीअर हीटिंग म्हणतात. ही उष्णता, बॅरलच्या उष्णतेसह, एचडीपीई वितळते (सुमारे 230 अंश सेल्सिअस तापमानात.) तो ओळीच्या शेवटी पोहोचेपर्यंत, सामग्री वितळते आणि डायमधून जाण्यासाठी पुरेसे गरम होते.

गरम आणि वितळलेल्या एचडीपीईला नंतर डायद्वारे सक्ती केली जाते ज्यामुळे घनकण बाहेर काढणाऱ्या पोकळीत सरेखित होतात. त्यानंतर ते मोल्ड केले जाऊ शकते, आकार दिले जाऊ शकते आणि पाईप मध्ये तयार केले जाऊ शकते. सम वितरणासाठी व्हॅक्यूम दाब लागू करता नागर मद्रव HDPE नंतर पाईप मोल्ड मध्ये इंजेक्ट केले जाते. अंतिम उत्पादनाची संपूर्ण अखंडता राखण्यासाठी समप्रवाह आवश्यक आहे. प्रवाहातील कोणत्याही फरकामुळे कमकुवत क्षेत्रे निर्माण होऊ शकतात. नंतर वितळलेले प्लास्टिक तयार होण्यासाठी साच्या भोवती समानरीती नेवाहते आणि परिणामी पाईपचा व्यास तयार होतो. बिल्ट-इनकूलिंग सिस्टीम प्लास्टिकला आकार सेट करण्यासाठी पुरेसे कठोर करते, ज्यामुळे पाईप मोल्ड मधून काढता येते. नंतर प्लास्टिक पूर्ण पणे कडक करण्यासाठी पाईप थंडशॉवर मधून जातो.

यादृच्छिक पाईप नमुनेनंतर गुणवत्ता तपासणीसाठी निवडले जातात. पाईपच्या वापरावर अवलंबून गुणवत्ता चाचणी खूप सखोल असू शकते, किंवा किमान जर निर्मातात्यांच्या मिठाची किंमत असेल तर ते असले पाहिजे.

SINGLE SCREW EXTRUDER

VACCUM TANK

COILER

Technical Data:

Line Model	Screw Diameter/LD Ratio	Production Scope	Production Speed /Output
KDPE-63 I	65mm; 33:1	20-63mm	15m/min; 90kgs/h
KDPE-63 II	60mm; 36:1	20-63mm	35m/min; 250 kgs/h
KDPE-63 III	75mm; 36:1	20-63mm	60m/min; 320kgs/h
KDPE-160	75mm; 36:1	75-160mm	320kgs/h
KDPE-315	75mm; 36:1	110-315mm	420kgs/h
KDPE-450	75mm; 36:1	200-450mm	600kgs/h
KDPE-630	90mm; 36:1	315-630mm	

एच डी पी ई पाईप गुणवत्ता नियंत्रण

Make sure HDPE Pipe suppliers
comply with ISO 9080:2012
at the very least.
Standards vary from one
region to the next,
so make sure your pipes
comply with the required
standards for your
region

क्वियुअल तपासणी क्रॅक, असमान पृष्ठभाग किंवा इंडेंटेशन शोधत आहे HDPE पाईपच्या जाडीचे मोजमाप आणि

डिझाइन वैशिष्ट्यां नुसार संख्यांची क्रॉस-तपासणी.

यांत्रिक तपासणी

प्रभाव शक्ती निश्चित करण्यासाठी प्रतिकार चाचण्या केल्या जातात. तणाव शक्ती वरील पाईप्सची प्रतिक्रिया

तपासण्यासाठी तन्य शक्तीची चाचणी. विक्षेपण तापमान चाचण्या जे एच डीपीई पाईप्स विशिष्ट तापमानात विकृत

करून आंतरराष्ट्रीय मानकांशी सुसंगत असल्याची खात्री करतात.

इतर QC चाचण्यां मध्ये हे समाविष्ट असू शकते:

- क्वियुअल तपासणी
- यांत्रिक तपासणी
- कम्प्रेसन स्ट्रॅथ टेस्ट
- घनता चाचणी
- साहित्य शोधण्या योग्यता
- मितीय अचूकता
- हायड्रो स्टॅटिक दाब
- गळती
- टिकारूपणा

- गुळगुळीतपणा आणि परिष्करण
- तन्यचाचणी

गुणवत्ताहमी PE 80 आणि PE 100 पदनामांवर आधारित आहे. हे मूलतः मटेरियल डिझाइन आणि सामग्रीची किमान आवश्यकता सामर्थ्य (MRS) नियंत्रित करणारे आंतरराष्ट्रीय ISO मानके आहेत. ISO 9080 मानकांनुसार PE 80 आणि PE100 रीग्रेशन चाचण्या निर्मात्यासाठी विशेषतःसंबंधित आहेत. या गुण वत्ता हमी चाचण्या उत्पादकांना सांगतात की एचडीपीई पाईप्ससामान्य ऑपरेटिंग परिस्थितीत 50 वर्षपेक्षा जास्त सेवा देऊ शकतात का. पुढील तपशील येथे आढळू शकतात: ISO 9080:2012 प्रति गमन विश्लेषण आम्हाला विशिष्ट सेवा जीवन काळासाठी किमानता कद अचूक पणे सांगू देते.

20 डिग्री सेल्सिअस आणि निर्दिष्ट 50 वर्षांच्या जीवन काळात किमान सामर्थ्य निश्चित करण्यासाठी डेटाएक्स्ट्रापोलेट केला जातो. अगदी किमान म्हणून, ISO मानकांचे पालन न करणारा निर्माता शोधणे दुर्मिळ आहे! आणि ISO मानके ठिकाणी नसल्यास हा एक प्रमुख लालध्वज असावा. परंतु, प्रत्येक देशाने स्वीकारलेली मानके वेगळी असतात. यूएसए मध्ये तुम्हाला ASTM मानकांचे पालन करणे आवश्यक आहे, परंतु युरोप मध्ये, तुम्हाला EN आणि EN ISO चे पालन करणे आवश्यक आहे, UK मध्ये BS आणि BS CP आणि या प्रमाणे.

O.I.T TEST INSTRUMENT

M.F.I.T TEST CARBON BLACK CONTENT TEST

HYDROLIC PRESSUR TESTING TRIPAL STATION INSTRUMENT

चाचणीपद्धत:

तुमची सामग्री पाच ASTM D638 नमुना "डंबेल" आकारापैकी एकामध्ये कापून किंवा इंजेक्शन ने साचा. तुम्ही वापरत असलेला .

अचूक आकार तुमच्या सामग्रीच्या कडकपणावर आणि जाडीवर अवलंबून असतो.

तन्य पकडीत नमुना लोड करा.

नमुन्याला एक्स्टेन्सोमीटर जोडा

स्थिर गतीने तन्य पकडवेगळे करून चाचणी सुरू करा. वेग नमुन्याच्या आकारावर अवलंबून असतो आणि 0.05 - 20 इंच प्रति

मिनिट असू शकतो. चाचणी सुरू झाल्यापासून ब्रेकपर्यंतची लक्ष्य वेळ 30 सेकंद ते 5 मिनिटे असावी.

नमुना ब्रेक (फाटणे) नंतर चाचणी समाप्त करा.

चांगल्या पुरवठादारा कडून काय अपेक्षा करावी

फक्त सर्वोत्तम अर्थातच! पण, आपण नेहमीच भाग्यवान नसतो का? एचडी पी ई पाईप पुरवठादार निवडण्या पूर्वी, तुम्ही काय शोधत आहात हे जाणून घेणे चिबेकपूर्ण आहे.

तुम्ही कायदेशीर HDPE पुरवठा दाराशी व्यवहार करत आहात असे संकेतक:

पुरवठादार पायाभूत सुविधा उद्योगात चांगले जोडलेले असावे. जर त्यांना बाजार समजला असेल, तर त्यांना तुम्हाला ऑफर करण्यासाठी सर्वोत्तम उत्पादने माहित असतील. हे काही प्रमुख प्रश्नांसह किंवा एका द्रुतफोन कॉलसह एकाई मेल द्वारे द्रुत पणे स्थापित केले जाऊ शकते.

पुरवठादार मोठ्या प्रमाणात ऑर्डर प्रदान करतो. याचा अर्थ ते उच्च व्हॉल्यूम आउटपुट साठी वापरले जातात आणि आपण त्यांच्या आघाडी च्यावेळेवर आणि आपल्या उच्च-मागणी वर अवलंबून राहू शकता.

एक चांगला सेवा रेकॉर्ड. सेवेचा अभिमान बाळगणाऱ्या कंपनीला कमी दर्जाची उत्पादने ऑफर करण्याची कमी संधी असते.

एच डी पी ई आणि पी व्हीसी, पीपीआर, पीपी, पीई एक्स इत्यादी सारख्या प्लास्टिक सामग्रीच्या विकास, संशोधन आणि उत्पादनात हातारशी असलेल्या विक्रेत्या कडे जा. परंतु, अनेक दावन-स्टॉपशॉप असल्याचा दावा करणाऱ्या पुरवठादारा पासू नसावधर हा.

तुम्हाला आढळेल की हे मध्यस्थ आहेत आणि ते स्वतःतयार करत नाहीत.

पुरवठा दार किमती वर काही साल वचिक असतो. अधिक प्रमाण सवलतीच्या किमतींच्या बरोबरीचे आहे. बहुतेक लोकांना

किमतीसाठी किमतीची घाईकरणे आवडत नाही, म्हणून एक पुरवठादार जो बिंदूपर्यंत पोहोचतो हे एक चांगले चिन्ह आहे.

स्पष्टपेक्षा कमी किमतीचे आश्वासन देणे पुरेसे सोपे आहे, परंतु स्वस्त खरेदी करण्याच्या फायद्यासाठी स्वस्त खरेदी करणे

बक्षीसा पेक्षा अधिक धोका आहे.

ही कंपनी मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश, महाराष्ट्राला देखील पुरवते. त्यापेक्षा कडूनही चांगले परिणाम आहे. मटेरियल कसे लोड करायचे

आणि कोणत्या प्रकारचे प्लास्टिक पाईप्स हे देखील दाखवले.

शेती उत्पादनात भारत जगात दुसऱ्या क्रमांका वर आहे. नद्यांचे कालव्यांचे जाळे, सुव्यवस्थित प्रणाली, भूजल, पावसाचे पाणी साठवण उत्पादने आणि टाक्यासिंचन पायाभूत सुविधा निर्दोष होण्यास मदत करतात. कृषी क्षेत्राला योग्यरित्या कार्य करण्यास

मदत करण्यासाठी, बरेच काही पायाभूत सुविधांवर आणि वापरलेल्या उपकरणांवर अवलंबून असते. म्हणून, आम्ही तुम्हाला कृषी

पाईपचे काही फायदे सांगत आहोत. तसेच, हे जाणून घेणे अत्यावश्यक आहे की भारत हा जगातील सर्वात मोठा भाजीपाला आणि ताजी फळे उत्पादक देश आहे. शिवाय, गहू आणि तांदूळ उत्पादनात दुसरा क्रमांक लागतो. या सर्व गोष्टीं वरून हे सिद्ध होते की, देशात कृषी क्षेत्राला सर्वाधिक महत्त्व आहे कारण त्याचा जीडीपी मध्येज वळपास 16 टक्के वाटा आहे.

विविध क्षेत्रांमध्ये पाणी आणि वीज वाहतूक करण्यासाठी HDPE पाईप्स हे पसंतीचे माध्यम आहेत. उष्णता आणि गंज्यांचे उच्च संरक्षण हे त्यांच्या व्यापक वापरासाठी मुख्य योगदानकर्ते आहेत.

त्याच्या गुळगुळीत पृष्ठभागामुळे, काँक्रीट आणि धातूच्या तुलनेत HDPE आणि वाहणारे द्रव्यांच्यात घर्षण कमी आहे. हेपाणी पुरवठ्यासाठी पाईप्स असलेल्या पाईप्ससाठी एक पसंतीची सामग्री बनवते.

हे हलके आणि मोठ्या अंतरावर पाइपलाइन टाकण्यासाठी वाहतूक करणे सोपे आहे. म्हणजे पर्यावरणपूरक बनवून त्यांची वाहतूक करण्यासाठी कमी इंधन वापरले जाते.

शिवाय, हे किफायतशीर आहे कारण त्याच्या मोठ्या प्रमाणात उत्पादनासाठी तुलनेने सोपी प्रक्रिया वापरली जाते.

पी व्ही सी पाईप्स विविध आकारां मध्ये तयार करणे सोपे आहे, ज्या मुळे ते विस्तृत अनुप्रयोगांसह एक बहुमुखीसामग्री बनते.

हे मजबूत आणि टिकाऊ आहे आणि मोठ्या प्रमाणात तणावासाठी प्रतिरोधक आहे. याव्यतिरिक्त, ते भूमिगत पाईप्स आणि पाईप्स साठी एक योग्य सामग्री बनवते ज्या मधून दबावयुक्त द्रव जाणे आवश्यक आहे.

HDPE एक फायदेशीर रासायनिक गुणधर्म म्हणजे त्याची जडत्व किंवा वेगवेगळ्या पदार्थांसह रासायनिक अभिक्रियांना प्रतिकार करणे. हे पिण्याच्या पाण्याची वाहतूक आणि घरगुती पाणी वापरासाठी सुरक्षित करते.

HDPE पाईप जमिनीखाली स्थापित केल्यावर 100 वर्षे टिकू शकतात. त्यामुळे, ते विस्तीर्ण पाइपलाइन नेटवर्कसाठी कमी देखभाल आणि सहाय्यक सामग्री बनवते. पोलाद, लोखंड आणि सिमेंट सारख्या वारसा सामग्रीसह देखभाल आणि ओव्हर हेड खर्च जास्त असेल.

HDPE पाईप्स स्थापित करणे, वेगळे करणे आणि देखभाल करणे सोपे आहे. लेगसी सामग्रीशी तुलना करताना त्याचे अपयश किंवा ब्रेक रेट तुलनेने कमी आहे.

HDPE मध्ये कार्बन चेक मी प्रमाण हेत्याच्या उत्पादना दरम्यान कमी हानिकारक उत्सर्जनाचे कारण आहे. ते रीसायकल करणे आणि इतर कारणांसाठी पुन्हा वापरणे सोपे आहे. एक तर बांधकाम कचऱ्याचे तारण आणि पुनर्देश किंवा औद्योगिक कचऱ्याच्या पुनर्वापरातून.

PIPE STOCK

MOULDING MACHINE
SPRINKLE PIPE COUPLER
MALE FEMALE

समस्या

हे क्षेत्र आर्थिक क्रिया कलापांना चालना देऊ शकते आणि कमी गुंतवणुकीत अधिक रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे, प्रादेशिक असमतोल कमी करणे इत्यादी विविध उद्दिष्टे साध्य करण्याची जबाबदारी त्यांच्या वर सोपविण्यात आली आहे. विविध अडचणींमुळे लघु उद्योग प्रभावी पणे त्यांची भूमिका बजावू शकत नाहीत. लघु उद्योगां समोरील विविध अडचणी, विविध समस्या खालील प्रमाणे आहेत.

वित्त:

लघु उद्योगांना भेडसावणारी सर्वात महत्त्वाची समस्या म्हणजे वित्त हे संस्थेचे जीवन रक्त असते आणि पुरेशा निधी अभावी कोणतीही संस्था योग्यप्रकारे कार्य करू शकत नाही. भांडवलाची कमतरता आणि कर्ज सुविधांची अपुरी उपलब्धता ही या समस्येची प्रमुख कारणे आहेत.

प्रथम, पुरेसा निधी उपलब्ध नाही आणि दुसरे म्हणजे, कमकुवत आर्थिक पायामुळे उद्योजकांची पत पात्रता कमी असते. त्यांच्या कडे स्वतःची संसाधने नाहीत आणि इतर त्यांना कर्ज देण्यास तयार नाहीत. उद्योजकांना सावकारांकडून अवाज वीव्याज दराने पैसे घ्यावे लागतात आणि यामुळे त्यांचे सर्वगणि तबिघडते.

राष्ट्रीयी करणा नंतर बँकांनी या क्षेत्राला वित्त पुरवठा करण्यास सुरुवात केली आहे. हे उद्योग अजूनही उच्च किमतीच्या निधीच्या अपुऱ्या उपलब्धतेच्या समस्येशी झुंजत आहेत. हे उपक्रम विविध सामाजिक उद्दिष्टांना चालना देत आहेत आणि नंतर काम करणे सुलभ करण्यासाठी त्यांना सुलभ अटी व शर्तीवर पुरेसे क्रेडिट प्रदान करणे आवश्यक आहे.

कच्चा माल:

कच्च्या मालाच्या गरजापूर्ण करण्यासाठी लघु उद्योग सामान्यतः स्थानिक स्रोतांचा वापर करतात. यायुनिट्सना अपुऱ्या प्रमाणात उपलब्धता, निकृष्ट दर्जा आणि कच्च्या मालाचा पुरवठा नियमित पणे होत नाही अशा असंख्य समस्यांना तोंड द्यावे लागते. हे सर्व घटक यायुनिट्सच्या कामकाजावर विपरित परिणाम करतात.

मोठ्या प्रमाणातील युनिट्स, अधिक संसाधनांमुळे, सामान्यतः खुल्या बाजारात उपलब्ध असलेला कच्चा माल बाजूला ठेवतात. त्यामुळे लहान घटकांना तोच कच्चा माल खुल्या बाजारातून चढ्या दराने खरेदी करावा लागतो. त्यामुळे उत्पादन खर्चात वाढ होऊन त्यांचे कार्य अव्यवहार्य होईल.

निष्क्रिय क्षमता:

लघु उद्योगांच्या बाबतीत 40 ते 50 टक्क्यांपर्यंत स्थापित क्षमतेचा वापर होत आहे. या कमी वापराची विविध कारणे

म्हणजे निधीशी संबंधित कच्च्या मालाची कमतरता आणि विजेची उपलब्धता. या सर्व समस्यांवर मात करण्यासाठी लहान स्केल युनिट्स पूर्णपणे सुसज्ज नाहीत जसे मोठ्या प्रमाणावर क्षेत्रातील प्रतिस्पर्ध्यांच्या बाबतीत आहे.

तंत्रज्ञान:

लघु उद्योजकांना अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाची पूर्ण माहिती नसते. शिवाय, त्यांच्या कडे त्यांच्या प्लांट आणि यंत्रसामग्रीचे अद्ययावत करण किंवा आधुनिकीकरण करण्यासाठी आवश्यक संसाधनांचा अभाव आहे. उत्पादनाच्या अप्रचलित पद्धतींमुळे, त्यांना निकृष्टदर्जाच्या कमी उत्पादनाच्या समस्यांना तोंड द्यावे लागते आणि तेही जास्त खर्चात. मॉडेम मोठ्या प्रमाणात युनिट चालवणाऱ्या त्यांच्या चांगल्या सुसज्ज प्रतिस्पर्ध्यांशी स्पर्धा करण्याची त्यांची स्थिती नाही.

विपणन:

या छोट्या स्केल युनिट्स नाविपणन समस्या देखील समोर येतात. ते बाजार पेठे विषयी म्हणजे स्पर्धा, चव, आवड, ग्राहकांची नापसंती आणि प्रचलित फॅशन या विषयी माहिती मिळवण्याच्या स्थितीत नाहीत. परिणामी ते बाजाराच्या गरजा लक्षात घेऊन त्यांची उत्पादने अपग्रेड करण्याच्या स्थितीत नाहीत. ते कमी दर्जाचे उत्पादन घेत आहेत आणि तेही जास्त खर्चात. म्हणून, चांगल्या सुसज्ज मोठ्या प्रमाणात युनिट्स च्या स्पर्धेत ते तुलनेने प्रतिकूल स्थितीत ठेवले जातात.

लघु उद्योगांच्या हिताचेरक्षण करण्यासाठी भारत सरकारने लघु उद्योग क्षेत्रात विशिष्ट उत्पादनासाठी काही वस्तू आरक्षित केल्या आहेत. ट्रेडफेअर अथॉरिटी ऑफ इंडिया, स्टेट ट्रेडिंग कॉर्पोरेशन आणि नॅशनल स्मॉल इंडस्ट्रीज कॉर्पोरेशन या सारख्या विविध सरकारी संस्था लघु उद्योगांना देशांतर्गत आणि निर्यात बाजारात त्यांची उत्पादने विकण्यासाठी मदतीचा हात पुढे करत आहेत.

पायाभूतसुविधा:

पायाभूत सुविधांच्या पैलूंचाल घुस्केलयुनिट्सच्या कामकाजावर विपरित परिणाम होतो. मागासभागात दळणवळण, दळणवळण, वीज आणि इतर सुविधांची अपुरी उपलब्धता आहे. उद्योजकांना वीज जोडणी मिळण्याची समस्या भेडसावत आहे आणि ते मिळवण्यात ते भाग्यवान असतानाही त्यांना अनियोजित दीर्घ वीज कपातीचा सामना करावा लागतो.

अपुरी आणि अयोग्य वाहतूक आणि दळणवळण नेटवर्क मुळे विविध युनिट्सचे काम करणे अधिक कठीण होईल. हे सर्व घटक या क्षेत्रांमध्ये कार्यरत असलेल्या उद्योगांचे प्रमाण, गुणवत्ता आणि उत्पादन वेळा पत्रकावर विपरित परिणाम करणार आहेत. अशाप्रकारे त्यांचे कार्य किफायतशीर आणि अव्यवहार्य होईल.

क्षमतेच्यावापरांतर्गत:

बहुतेक लहान-मोठ्या युनिट्सपूर्ण क्षमते पेक्षा कमी काम करत आहेत किंवा क्षमतेचा द्योबळ कमी वापर होत आहे. मोठ्या प्रमाणात युनिट्स दिवसाचे 24 तास म्हणजे प्रत्येकी 8 तासांच्या तीन शिफ्ट मध्ये काम करत आहेत आणि अशा प्रकारे त्यांच्या यंत्रसामग्री आणि उपकरणांचा सर्वोत्तम वापर करत आहेत.

दुसरी कडे, लहान युनिट्स त्यांच्या स्थापित क्षमतेचा केवळ 40 ते 50 टक्के वापर करत आहेत. क्षमतांच्या या एकूण कमी वापराला कारणीभूत असलेली विविध कारणे म्हणजे वित्त, कच्चा माल, वीज आणि त्यांच्या उत्पादनांसाठी अविकसित बाजार पेठेतील समस्या.

प्रकल्पनियोजन:

लघु उद्योजकां समोरील आणखी एक महत्त्वाची समस्या म्हणजे खराब प्रकल्प नियोजन. हे उद्योजक व्यवहार्यता अभ्यासाला म्हणजे तांत्रिक आणि आर्थिक अशा दोन्ही गोष्टींना फारसे महत्त्व देत नाहीत आणि केवळ उत्साह आणि उत्साहाच्या भरात उद्योजकीय क्रियाकलापांमध्ये उतरतात.

ते त्यांचे उद्योग सुरू करण्यापूर्वी मागणी पैलू, विपणन समस्या आणि कच्च्या मालाचे स्रोत आणि अगदी योग्य पायाभूत सुविधांची उपलब्धता यांचा अभ्यास करण्याची त सदी घेत नाहीत. प्रकल्पाच्या तांत्रिक आणि आर्थिक व्यवहार्यतेच्या व्यतिरिक्त या सर्व पैलूंचा समावेश करणारे प्रकल्प व्यवहार्यता विश्लेषण, योग्य वय दिलेले नाही.

अननुभवी आणि अपूर्ण दस्तऐवज्यामुळे प्रचारात्मक औपचारिकतापूर्ण करण्यात नेहमीच विलंब होतो. लहान उद्योजक अनेकदा अवास्तव व्यवहार्यता अहवाल सादर करतात आणि अक्षम उद्योजकांना प्रकल्पाचे तपशील पूर्ण पणे समजत नाहीत.

शिवाय, मर्यादित आर्थिक स्रोतांमुळे ते प्रकल्प सल्लागारांच्या सेवांचा लाभ घेऊ शकत नाहीत. हा परिणाम खराब प्रकल्प नियोजन आणि अंमलबजावणी आहे. या लघुउद्योगांचे दोन्ही वेळचे हित आहे.

कुशलमनुष्यबळ:

दुर्गम मागास भागात वसलेल्या छोटे ट्यास्केल युनिटला अकुशल कामगारांच्या संदर्भात समस्या असू शकत नाही, परंतु कुशल कामगार तेथे उपलब्ध नाहीत. याचे कारण पहिले, कुशल कामगार या क्षेत्रात काम करण्यास नाखूष असू शकतात आणि दुसरे म्हणजे, या कामगारांनी मागितलेले वेतन आणि इतर सुविधा देणे एंटरप्राइझला परवडत नाही.

जाहिराती:

अनुपलब्धता याशिवाय उद्योजकांना इतर विविध समस्यांना तोंडद्यावे लागते जसे की गैर हजेरी, उच्च कामगार

उलाढाल, संपन्न. या कामगारांशी संबंधित समस्यांमुळे उत्पादकता कमी होते, दर्जा खराब होतो, अपव्यय वाढतो आणि इतर ओन्हर हेड खर्चात वाढ होते आणि शेवटी प्रतिकूल परिणाम होतो. या लहान स्केल युनिट्सची नफा व्यवस्थापकीय:

व्यवस्थापकीय अपुरेपणाही लहान युनिट्ससाठी आणखी एक गंभीर समस्या आहे. आधुनिक व्यवसायासाठी दृष्टी, ज्ञान, कौशल्य, योग्यता आणि संपूर्ण मनाची भक्ती आवश्यक आहे. कोणत्याही उपक्रमाच्या यशस्वी ते साठी उद्योजकाची क्षमता महत्त्वाची असते. उद्योजक हा एक मुख्य केंद्र आहे ज्याच्या भोवती संपूर्ण उपक्रम फिरतो.

उद्योजकांच्या व्यवस्थापकीय सक्षमतेच्या अभावामुळे अनेक लहान युनिट्स आजारी पडल्या आहेत. एखाद्या उद्योजकाला त्याचे व्यवस्थापकीय कौशल्य विकसित करण्यासाठी प्रशिक्षण आणि समुपदेश घेणे आवश्यक आहे, त्यामुळे उद्योजकांच्या समस्या वाढतील.

लघु उद्योजकांना निधी आणि सल्लागार सेवांसाठी संस्थात्मक एजन्सींवर जास्त अवलंबित्व, पत-पात्रतेचा अभाव, शिक्षण, प्रशिक्षण, कमी नफा आणि विपणन आणि इतर समस्यांशी संबंधित असंख्य समस्यांना तोंड द्यावे लागते. या युनिट्सच्या एकूण कामकाजात सुधारणा करण्याच्या उद्देशाने भारत सरकारने विविध योजनासुरू केल्या आहेत.